

DOI: 10.31636/prmd.v8i2.5

Діагностична цінність тонкоголкової аспіраційної біопсії під контролем ендосонографії

І. Л. Насташенко^{1,2}, І. О. Українець^{1,3}, Ю. М. Кондрацький¹, Я. О. Свічкарь^{1,2}, Є. А. Шудрак^{1,2}, О. Ю. Добржанський^{1,2}, М. О. Пепенін^{1,2}, А. В. Колесник¹, В. О. Турчак^{1,3}, А. В. Городецький¹

¹ ДНП «Національний інститут раку», Київ, Україна.

² Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Київ, Україна.

³ Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, Київ, Україна.

Анотація: Ретроспективно проаналізовано 89 випадків тонкоголкової аспіраційної біопсії під контролем ендосонографії (ЕУС-ТАБ) з пухлин гепато-панкреато-біліарної системи ($n = 46$), стінок органів ШКТ ($n = 33$) та позаорганних локалізацій ($n = 10$). Морфологічна верифікація діагнозу була успішною у 33 пацієнтів (71,7 %) першої групи, у 28 пацієнтів (84,8 %) та у 7 пацієнтів (70,0 %), відповідно, у другій та третій груп. Неінформативність результатів у 21 випадках (23,6 %) досліджуваних груп були зумовлені недостатньою кількістю або низькою якістю матеріалу через запальні, фіброзні чи некротичні зміни та потрапляння значної кількості формених елементів крові та супутніх тканин у пунктат. Згідно з літературою, ускладнення у вигляді постманіпуляційного панкреатиту та кровотеч при виконанні ЕУС-ТАБ трапляються в 1,0%–5,0% випадків, що значно менше, ніж при черезшкірній трепан-біопсії (2,0–10,0%). ЕУС-ТАБ є мінімальноінвазивним та високоінформативним діагностичним методом, що робить його методом вибору при морфологічній діагностиці новоутворень наведених локалізацій.

Мета: Визначення чутливості ЕУС-ТАБ при новоутвореннях гепато-панкреато-біліарної системи, стінок шлунково-кишкового тракту та позаорганних новоутворень; оцінка результатів цитологічної та гістологічної верифікації діагнозу за матеріалами, отриманими при ЕУС-ТАБ.

Методи: У період із серпня 2023 по квітень 2025 року в ДНП «НІР» було проаналізовано 89 пацієнтів із підозрою на новоутворення гепато-панкреато-біліарної системи ($n = 46$), стінок шлунково-кишкового тракту ($n = 33$) та позаорганних локалізацій ($n = 10$), яким виконували ЕУС-ТАБ. Усі пацієнти пройшли попередню візуалізаційну ендоскопію, після чого під ЕУС-контролем виконували 3–5 проколів (≈ 15 пасажів) голками 19G або 22G, вибір яких залежав від глибини, васкуляризації та структури ураження. Зразки фіксували в 10% формаліні або 70% етанолі і направляли на цитологічне та гістологічне дослідження. Недостатні за кількістю чи якістю зразки підлягали повторній біопсії 17(19,1%) випадків. Адекватність матеріалу оцінювали за обсягом клітинного і тканинного компонентів, а чут-

лівість методу — за результатами верифікації та статистичним порівнянням груп із критерієм χ^2 Пірсона і U-тестом Манна – Уїтні.

Результати: У групі з пухлинами гепато-панкреато-біліарної системи ($n = 46$) цитологічну верифікацію вдалося провести у 20 (43,5 %) випадків, гістологічну — у 15 (32,6 %). Повторна біопсія у 6 (13,0 %) була успішна у 4 (8,7 %), що підвищило інформативність методу на 5,1 %, загалом повністю встановити діагноз вдалося у 33 (71,7 %) пацієнтів. Серед 33 хворих із новоутвореннями стінок ШКТ цитологічний аналіз був інформативний у 19 (57,6 %) випадків, гістологічний — у 13 (39,4 %); повторні біопсії у 8 (24,2 %) випадків, з них у 5 (15,2 %) пацієнтів була успішна, що підвищило цей показник на 22,3 %, загалом дало 28 (84,8 %) повних верифікацій. У групі позаорганних уражень ($n = 10$) цитологічний аналіз був інформативний у 3 (30,0 %) випадків, гістологічний — у 3 (30,0 %); повторні біопсії у 8 (30,0 %) випадків, з них у 2 (20,0 %) пацієнтів була успішна, що підвищило цей показник на 4,0 %, загалом дало 7 (70,0 %) повних верифікацій. Морфологічний спектр виявленої патології включав переважно аденокарциному 42 (47,2 %) випадки, плоскоклітинну карциному — 11 (12,3 %) та GIST — у 11 (12,3 %), менш ніж у чверті випадків 21 (23,6 %) матеріал виявився неінформативним через кістозні, некротичні або фіброзні зміни, наявність супутніх тканин. Отримані дані свідчать про високу чутливість ЕУС-ТАБ від 70,0 % до 84,8 % залежної від локалізації пухлини.

Висновки: Виконання ЕУС-ТАБ є ефективним методом верифікації новоутворень шлунково-кишкового тракту, що, порівняно з класичними пункційними методиками, має менший відсоток ускладнень у вигляді постманіпуляційного панкреатиту і кровотеч. Оптимізація технічних аспектів втручання сприяла підвищенню результатів ефективності діагностики та верифікації діагнозу у пацієнтів з новоутвореннями гепато-панкреато-біліарної системи, стінок шлунково-кишкового тракту та позаорганних новоутворень.

Ключові слова: ендоскопія, тонкогілкава аспіраційна біопсія, новоутворення підшлункової залози, підслизові новоутворення шлунково-кишкового тракту, позаорганні новоутворення.

Анотація

Проводиться дослідження чутливості діагностичної тонкогілкової аспіраційної біопсії під контролем ендоскопії (ЕУС-ТАБ) при різних локалізаціях новоутворень: органів гепато-панкреато-біліарної системи (ГПБС), стінок шлунково-кишкового тракту (ШКТ) та позаорганних новоутворень. За період аналізу з серпня 2023 року по квітень 2025 року у дослідження було включено 89 пацієнтів, яких розділили на групи відповідно до локалізації новоутворень. Встановлено, що метод забезпечує морфологічну верифікацію випадків новоутворень гепато-панкреато-біліарної системи в 72,2 %, новоутворень шлунково-кишкового тракту у 84,8 % та позаорганних пухлин — у 70,0 %. Отриманий високий рівень можливості верифікації діагнозу підтверджує специфічність ЕУС-ТАБ відносно новоутворень наведених локалізацій. Даний метод дозволяє отримати достатню кількість цитологічного та гістологічного матеріалу для диференційної діагностики новоутворень, що критично важливо для встановлення діагнозу та визначення лікувальної тактики. В решті — 15,2 %-30,0 % випадків, неінформативність

даного методу була зумовлена недостатньою, з різних причин, кількістю набраного матеріалу, його якістю, і давати хибнонегативні результати через запальні, фіброзні або некротичні зміни як у самій пухлині, так і в прилеглих тканинах. Крім того, метод є менш ефективним для диференціації певних типів пухлин, особливо кістозних уражень, де точність морфологічної верифікації може бути нижчою, а ризики ускладнень, зокрема, кровотечі в порожнину кісти, є більшими, ніж при пункції солідних утворень. При зіставних діагностичних результатах ЕУС-ТАБ та черезшкірної трепан-біопсії відсоток їх ускладнень складає 1,0–5,0 % та 2,0–10,0 % відповідно. Тому, незважаючи на технічну складність та більшу коштовність, на сьогодні ЕУС-ТАБ є методом вибору отримання діагностичного матеріалу з новоутворень вказаних локалізацій.

Ключові слова

Ендоскопія, тонкогілкава аспіраційна біопсія, новоутворення підшлункової залози, підслизові но-

воутворення шлунково-кишкового тракту, позаоргани новоутворення.

Вступ

Злоякісні новоутворення підшлункової залози є одним з найбільш агресивних видів онкологічних захворювань. Захворюваність в Україні, за даними Національного канцер-реєстру за 2020 рік, становить 11,8 на 100 тис. населення, а смертність від зазначеної патології — 9,2 на 100 тис. населення. У половині випадків діагноз встановлюють на термінальних стадіях, а спеціальне лікування отримують менше третини хворих на рак підшлункової залози (РПЗ), тому близько 67% хворих українців помирають вже на першому році після встановлення діагнозу [1]. За даними Національного канцер-реєстру за 2020 рік, захворюваність на рак стравоходу в Україні становить 2,3 на 100 тисяч населення, а смертність — 1,7 на 100 тисяч населення. На ранніх стадіях захворювання виживання високе, а ось на 3–4 стадії — не перевищує 10%. П'ятирічна виживаність хворих на рак стравоходу складає лише 6,3% [2]. Рак шлунка займає 3 місце в Україні за поширеністю серед всіх онкологічних захворювань та 5 місце у світі [3]. Станом на 2020 рік кількість хворих на рак шлунка в Україні становила 27 407 осіб (76,8 на 100 тис. населення), в Центральній та Західній Європі — 1.1 мільйонів (11,3 на 100 тис. населення) [4].

Ендоскопічна ультрасонографія (ЕУС) є одним з найбільш достовірних методів візуалізації новоутворень у межах досяжності методу, а в поєднанні з тонкоіголковою аспіраційною біопсією (ТАБ) може бути методом вибору морфологічної верифікації новоутворень гепато-панкреато-біліарної системи, стінок шлунково-кишкового тракту та позаорганих новоутворень.

Одними з ключових факторів, що впливають на результати виконання ЕУС-ТАБ, є кількість та якість набраного з пухлини матеріалу для морфологічної верифікації діагнозу. Якість набраного матеріалу визначається технікою виконання першого проколу, кількістю пасажів, їх амплітудою, направленістю, способом створення від'ємного тиску в голці та характеристиками новоутворень: їх васкуляризацією, наявністю некротичних, фіброзних змін, кальцинатів та рідинного компонента. Суттєве значення для встановлення діагнозу мають також якість і фаховість проведення власне морфологічного етапу дослідження: цитологічного та гістологічного.

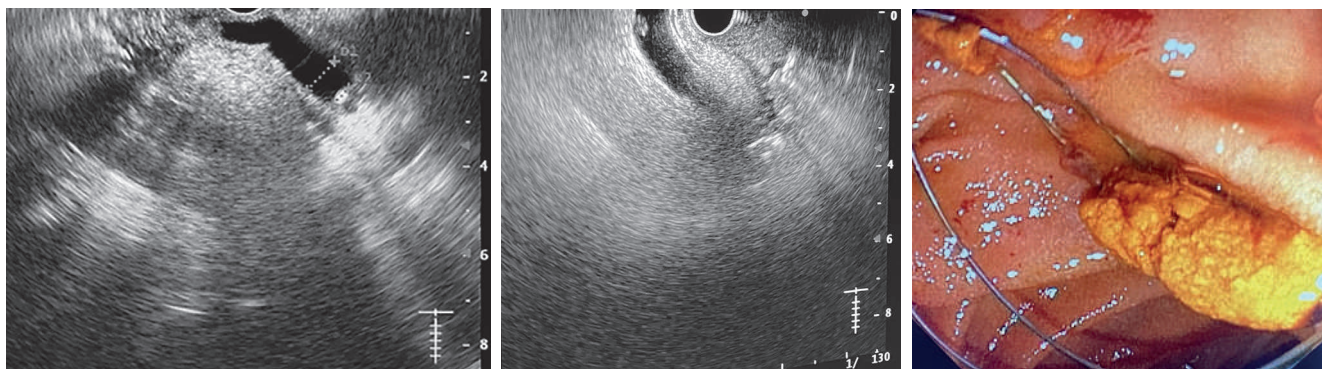
При зіставленні діагностичної цінності ЕУС-ТАБ та черезшкірної трепан-біопсії при різних локалізаціях пухлинних процесів визначено, що середні показники діагностичної точності останньої становлять 75–95%. Оскільки для черезшкірної трепан-біопсії використовують голки більшого діаметра, розмірами 16–20G, це дає змогу отримати більше матеріалу для гістологічного аналізу. Відповідно, метод є більш травматичним та асоціюється з вищим ризиком серйозних ускладнень у вигляді: гострого постманіпуляційного панкреатиту та внутрішньої кровотечі, показники яких варіюються в межах 2,0–10,0%, на відміну від аналогічних при ЕУС-ТАБ — 1,0–5,0% [5].

Мета

Визначення чутливості ЕУС-ТАБ при новоутвореннях гепато-панкреато-біліарної системи, стінок шлунково-кишкового тракту та позаорганих новоутворень; оцінка результатів цитологічної та гістологічної верифікації діагнозу за матеріалами, отриманими при ЕУС-ТАБ.

Матеріали та методи

Проведений аналіз обстеження 89 пацієнтів з новоутвореннями гепато-панкреато-біліарної системи, стінок шлунково-кишкового тракту та позаорганими новоутвореннями у відділенні пухлин стравоходу та шлунка ДНП «Національний інститут раку» за період з серпня 2023 по квітень 2025 року із застосуванням ЕУС-ТАБ. Предметом дослідження було вивчення ефективності ЕУС-ТАБ при наведених локалізаціях новоутворень. Пацієнтів було стратифіковано на групи згідно віку та статі, локалізації пухлини, частоти отримання цитологічних та/або гістологічних позитивних результатів, а також потребою у повторному проведенні ЕУС-ТАБ. Пацієнти з вираженими порушеннями гемокоагуляції, тяжкими коморбідними станами та неможливістю еховізуалізації новоутворення були виключені з дослідження. За наведений період дослідження при застосуванні ендосонографії у 4 пацієнтів було знято діагноз, встановлений раніше іншими інструментальними методами дослідження пухлинного ураження підшлункової залози, на користь хронічного панкреатиту. Ще у 1 пацієнта з попереднім діагнозом холангіокарциноми при виконанні ЕУС було діагностовано холедохолітіаз (комплекс фото 1).

Комплекс фото 1 (холедохолітіаз)

Серед обстежених пацієнтів загаломі переважали жінки — 48(55,0%), чоловіків було — 41(45,0%). Середній вік пацієнтів становив ± 59.1 . Пацієнтів було стратифіковано на три групи відповідно до анатомічної локалізації новоутворення: гепато-панкреато-біліарна система ($n=46$); стінки шлунково-кишкового тракту ($n = 33$); позаорганні новоутворення ($n = 10$). Залежно від верифікації діагнозу було проведено аналіз успішності цитологічного та гістологічного досліджень.

Перед проведенням ЕУС усім пацієнтам виконувалась попередня візуалізаційна ендоскопія верхніх відділів шлунково-кишкового тракту. Це дозволяло оцінити характеристики новоутворення, визначити його межі, макроскопічні ознаки і виявити супутню патологію. У разі виявлення субепітеліального або інтрамурального утворення з підозрою на неопластичний процес, проводилось ЕУС з подальшим виконанням тонкоіголкової аспіраційної біопсії.

Процедуру ЕУС-ТАБ здійснювали за допомогою ендоскопічної системи Olympus EVIS Exera III CLV-180. Ехоендоскоп вводили у просвіт шлунково-кишкового тракту до рівня анатомічного розташування новоутворення. Візуалізацію здійснювали за допомогою ультразвукового датчика із частотою 7,5–12 МГц, залежно від локалізації об'єкту дослідження: при безпосередньому розташуванні новоутворень в стінці порожнистого органа застосовували частоту сканування 12 МГц, при більш віддалених локалізаціях неоплазій (зокрема — в підшлунковій залозі, позаорганно) — 7,5 МГц.

ТАБ новоутворень виконували голками 19G або 22G, вибір яких базувався на характеристиках утворення: глибина, локалізація, наявність кровопостачання, солідна чи кістозна структура. Голки 19G, що мають більший діаметр та дозволяють отримати більше матеріалу, використовувалися для біопсії

позаорганних утворень та утворень стінок ШКТ. З метою зменшення травматичності втручання та мінімізації ризику розвитку гострого постманіпуляційного панкреатиту при проведенні ТАБ неоплазій підшлункової залози застосовували голки меншого діаметра — 22G.

Середня кількість пасажів для одного утворення з одного проколу складала 15. Кількість локацій для проведення проколів, залежно від кількості та якості отриманого матеріалу, становила від 3 до 5. Отримані біопсійні зразки фіксували у 10% нейтральному формаліні або 70% етанолі з подальшим направленням на цитологічне та гістологічне дослідження. У лабораторії оцінювали адекватність наданого матеріалу за обсягом та якістю клітинного і тканинного компонентів, необхідних для морфологічної верифікації. У 21(23,6%) випадках отримані зразки були недостатньо інформативними для встановлення остаточного діагнозу, проводилось повторне ЕУС-ТАБ пацієнтів, що дозволило покращити загальні результати дослідження.

Серед обстежених пацієнтів 46(51,7%) мали пухлини гепато-панкреато-біліарної системи: у 33(71,7%) випадках пухлини локалізувалися у головці підшлункової залози; у 11(23,9%) — у хвості та тілі залози; у 2(4,3%) — в дистальному відділі загальної жовчної протоки. При обстеженні 33(37,0%) пацієнтів з новоутвореннями стінок шлунково-кишкового тракту пухлини стінки стравоходу були у 15(45,4%), стінки шлунка — у 16(48,5%), стінки тонкої кишки — у 2(6,1%). Позаорганні новоутворення були виявлені у 10(11,2%) пацієнтів: у 3(30,0%) мало місце їх розташування у черевній порожнині, 5(50,0%) — у заочеревинному просторі, 2(20,0%) — в середостінні (Діаграма 1).

Для визначення діагностичної чутливості методу було проведено порівняльний аналіз між харак-

терною ендосонографічною картиною новоутворення та результатами морфологічної верифікації, отриманої після виконання ЕУС-ТАБ. У досліджуваній групі пацієнтів було встановлено такі морфологічні діагнози: аденокарцинома, плоскоклітинна карцинома, гастроінтестинальна стромальна пухлина (GIST), гранульома, рабдоміосаркома. Окрему групу склали пацієнти з невизначеною або неінформативною морфологічною картиною через недостатню кількість матеріалу або його низьку діагностичну якість.

Для статистичної оцінки чутливості ЕУС-ТАБ було використано показники позитивної прогностичної цінності (PPV) та негативної прогностичної цінності (NPV). Аналіз здійснювався з використанням описової статистики — розрахунком абсолютних значень, частот, відсоткового співвідношення. Для визначення статистично значущих відмінностей між групами застосовували критерій χ^2 Пірсона,

а також U-критерій Манна – Уїтні для порівняння незалежних вибірок з ненормальним розподілом.

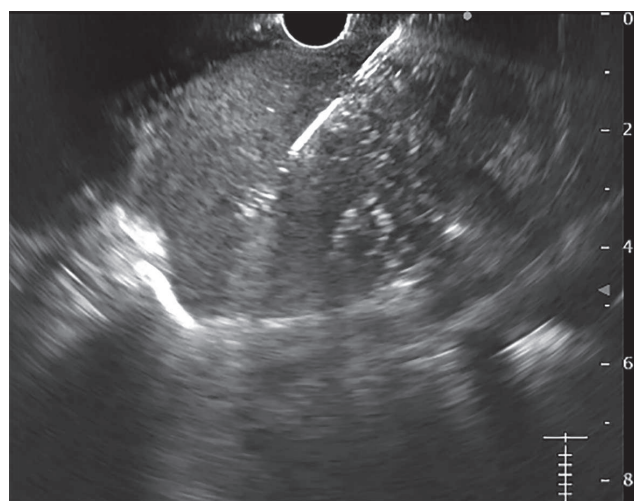
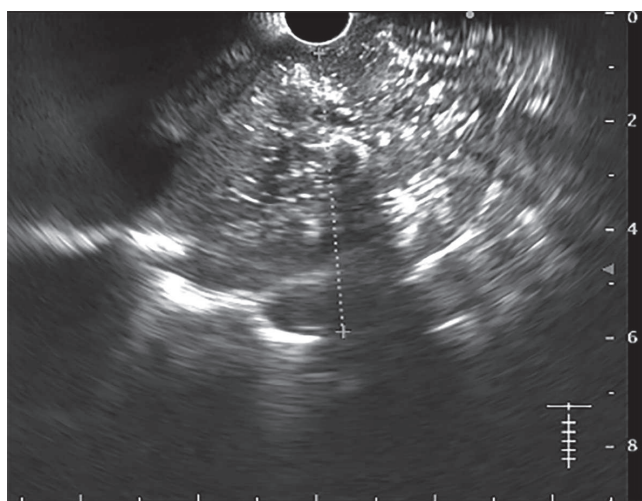
Результати

У 46 пацієнтів з гепато-панкреато-біліарними новоутвореннями їх цитологічна верифікація була досягнута у 20(43,5%) випадках, гістологічна — у 15(32,6%). У 4(8,7%) пацієнтів морфологічно встановлено підозру на злоякісний процес. У 6(13,0%) випадках виникла потреба в повторній біопсії, з них у 4(8,7%) — отримано позитивний результат. Таким чином, виконання повторних ТАБ у даній групі пацієнтів дозволило підвищити її діагностичну цінність на 5,1%. Загальна частка пацієнтів із морфологічно підтвердженим діагнозом у цій групі склала 71,7% (n - 33) (діаграма 2).

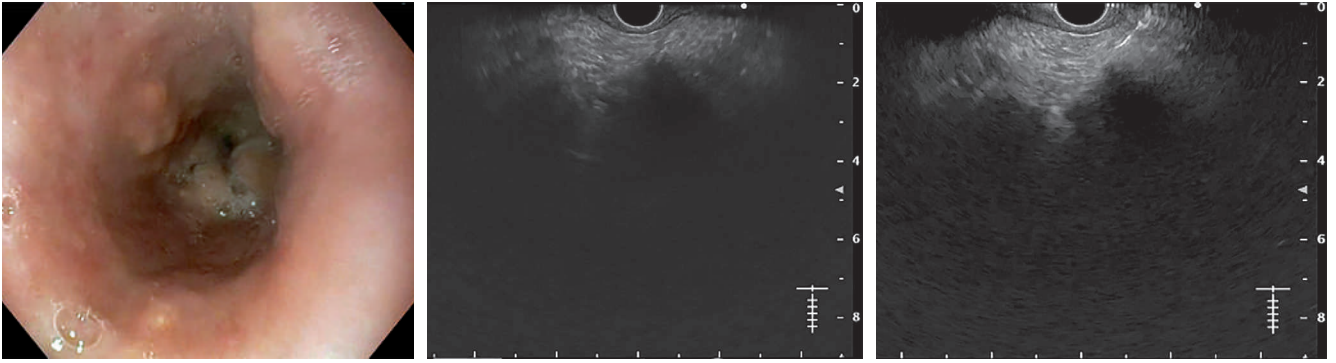
У 33 хворих з новоутвореннями шлунково-кишкового тракту цитологічна верифікація діагнозу була досягнута у 19(57,6%) пацієнтів, гістологічна —

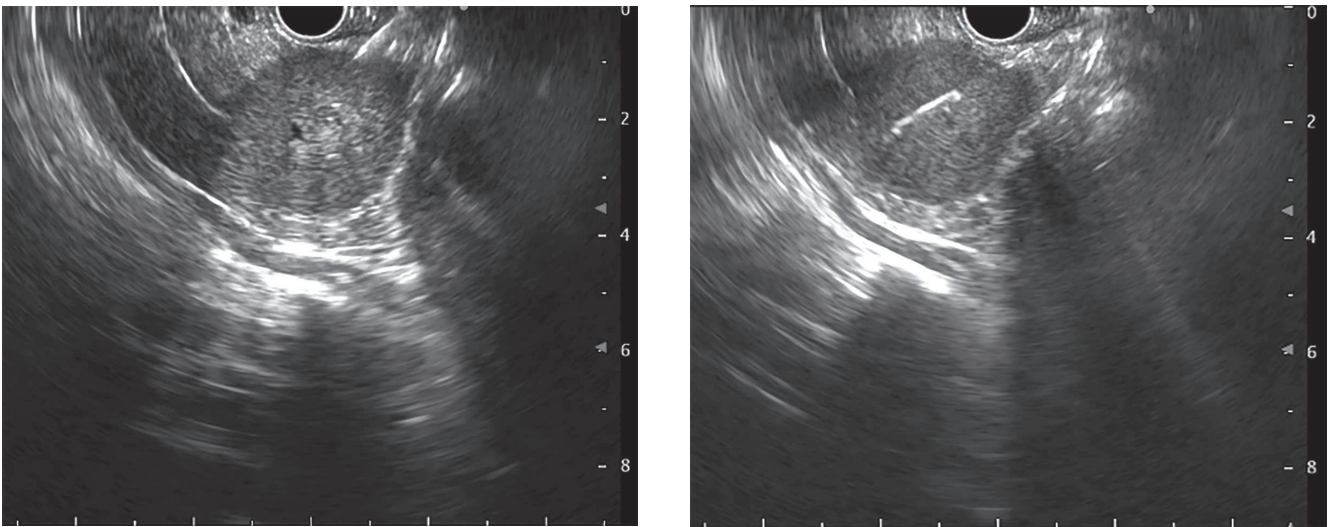
Діаграма 1

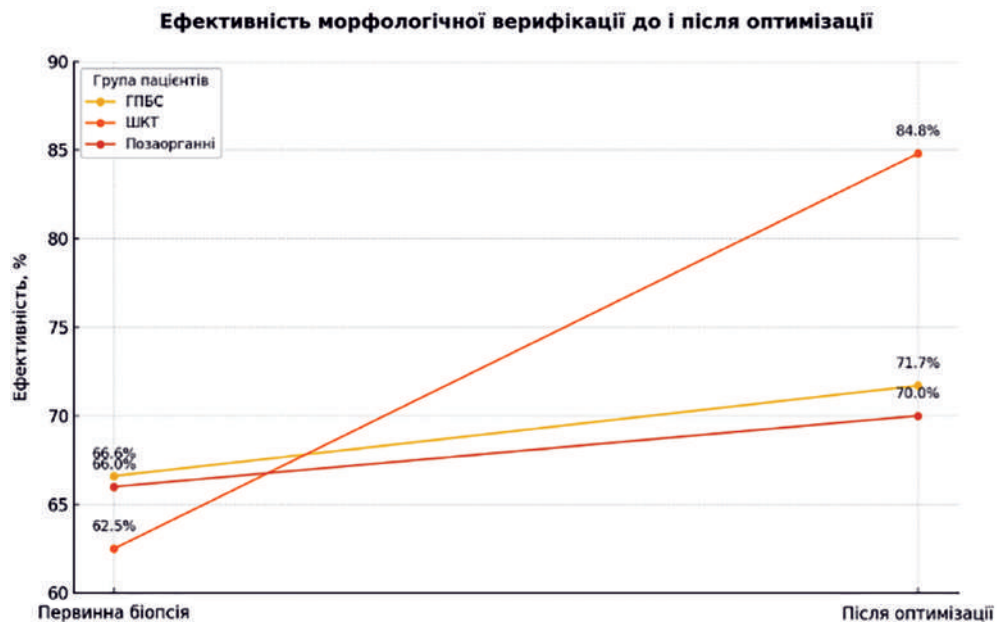
Комплекс фото 2 (новоутворення підшлункової залози)

Комплекс фото 3 (новоутворення стінки стравоходу)

Комплекс фото № 4 (позаорганне новоутворення)

Діаграма 2

13(39,4%), підозра на злоякісний процес — 3(9,1%). Повторну біопсію було виконано у 8(24,2%) випадків, з них у 5(15,2%) пацієнтів вона була успішна. Повторна ТАБ у даній групі пацієнтів дозволила підвищити її діагностичну цінність на 22,3%. Загальна кількість повної верифікації у досліджуваній групі склала 84,8% (n = 28) (діаграма 2).

У 10 пацієнтів з позаорганими новоутвореннями позитивна цитологічна верифікація була у 3(30%) випадках, гістологічна — 3(30%) випадки, підозра на злоякісний процес — 1(10%) випадок. Повторну ЕУС-ТАБ було проведено у 3(30,0%) пацієнтів, з них у 2(20,0%) верифікація була успішна. Повторна ТАБ у даній групі пацієнтів дозволила підвищити її діагностичну цінність на 4%. Загальний відсоток успішної верифікації діагнозу в досліджуваній групі склав 70% (n = 7) (діаграма 2).

Морфологічна картина отриманих результатів становила: аденокарцинома у 42(47,2%) пацієнтів, плоскоклітинна карцинома — у 11(12,3%) пацієнтів, GIST — у 11(12,3%) пацієнтів, аденома дистального відділу жовчних проток — у 2(2,2%) пацієнта, гранульоми — у 1(1,1%) пацієнтів, рабдоміосаркома — у 1(1,2%). Таким чином у 21(23,6%) пацієнтів досліджуваних груп з кістозними, некротичними та фіброзно зміненими тканинами не було досягнуто верифікації діагнозу через недостатню кількість інформативного матеріалу (Діаграма 3).

Отримані результати демонструють, що метод ЕУС-ТАБ має високий рівень чутливості — 70,0–84,8%, що забезпечує можливість морфологічної ве-

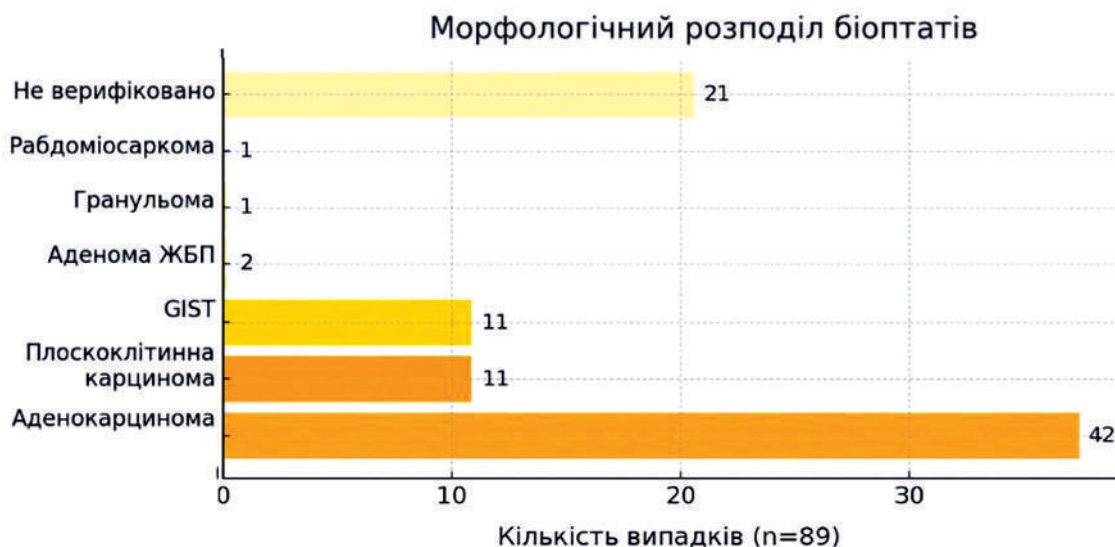
рифікації новоутворень наведених локалізацій при наявності анатомічного доступу до новоутворень та дотриманні умов виконання ЕУС-ТАБ.

Для оцінки залежності між локалізацією новоутворення та успішністю морфологічної верифікації діагнозу за допомогою ЕУС-ТАБ було застосовано критерій χ^2 Пірсона. Контингентний аналіз між трьома групами локалізації (гепато-панкреато-біліарна система, новоутворення шлунково-кишкового тракту, позаоргани утворення) та результатами верифікації (верифіковано / не верифіковано) не виявив статистично значущих відмінностей: $\chi^2 = 1,91$, $p > 0,05$ при 2 ступенях свободи. Це свідчить про відсутність достовірного впливу локалізації пухлини на частоту отримання позитивних результатів ЕУС-ТАБ у дослідженій когорті пацієнтів.

Обговорення

Результати нашого дослідження підтверджують високу діагностичну ефективність ЕУС-ТАБ при новоутвореннях гепато-панкреато-біліарної системи, стінок шлунково-кишкового тракту та позаорганих новоутвореннях. Загальна частка успішної морфологічної верифікації становила від 70,0% до 84,8% новоутворень в досліджуваних групах, що узгоджується з даними літератури, де загальна чутливість методу складає 85,0–92,0%. [5].

Найвищий рівень верифікації було досягнуто при новоутвореннях стінок шлунково-кишкового тракту (84,8%), що може бути пов'язано з безпо-

Діаграма 3

середньою доступністю цих утворень та меншою часткою потрапляння супутніх тканин у канал голки. При гепато-панкреато-біліарних ураженнях чутливість методу склала 72,2%, що узгоджується з даними рандомізованих досліджень, в яких відзначено складність морфологічної верифікації внаслідок можливості потрапляння більшої кількості супутніх тканин у набраний матеріал та використання голок меншого діаметра з огляду на можливий ризик ускладнення у вигляді постманіпуляційного панкреатиту [6].

Значну роль у підвищенні діагностичної ефективності ЕУС-ТАБ відіграє залучення особистого морфолога для проведення Rapid On-Site Evaluation (ROSE) [7]. Ця практика дозволяє в режимі реального часу оцінити адекватність отриманого зразка, що сприяє зменшенню кількості неінформативних біопсій та підвищенню загальної діагностичної точності. Згідно з даними літератури, використання ROSE може зменшити частоту неінформативних зразків з 20,0% до 1,0% [8]. У нашому дослідженні особистого патоморфолога наразі немає, тому початкові показники верифікації були нижчі; однак навіть без ROSE удосконалена техніка й правильна обробка біоптатів дозволили підвищити успішність морфологічної верифікації на 4,0–22,3% від початкових значень при новоутвореннях різних локалізацій.

Порівняння ЕУС-ТАБ із трепан-біопсією свідчить про подібну чутливість обох методів (75,0%–95%), однак трепан-біопсія є суттєво травматичнішою процедурою. Вона асоціюється з підвищеним ризиком ускладнень, таких як гострий панкреатит, внутрішні кровотечі або перфорація. За даними літератури, частота ускладнень після трепан-біопсії сягає 2,0–10,0%, тоді як після ЕУС-ТАБ — лише 1,0–5,0% [9].

Також варто зазначити, що повторне проведення ЕУС-ТАБ дозволяло підвищити ефективність верифікації діагнозу. У нашій когорті загальна повторна біопсія у досліджуваних групах була успішною у 64,7% випадків від загальної кількості повторних ТАБ, що свідчить про доцільність повторного забору при неінформативних первинних результатах, за умови доступності та відсутності протипоказань.

Висновок

Отримані нами результати свідчать про те, що ЕУС-ТАБ є ефективним, відносно безпечним та малоінвазивним методом морфологічної верифікації ново-

утворень вказаних локалізацій. Підвищити діагностичну точність можна шляхом залучення досвідченого морфолога, стандартизації техніки біопсії та індивідуального підбору калібру голки залежно від локалізації й структури пухлини.

Конфлікт інтересів: автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів у зв'язку з проведенням цього дослідження, його результатами та публікацією.

Джерела фінансування: дослідження було проведено без залучення стороннього фінансування.

Внесок автора: усі автори брали активну участь на всіх етапах проведення дослідження, включно з формулюванням мети та завдань роботи, збором і аналізом клінічних даних, статистичною обробкою результатів та їх інтерпретацією. Автори спільно підготували текст рукопису, критично переглянули його на предмет наукової достовірності та схвалили остаточний варіант для публікації.

References

1. National Cancer Registry of Ukraine. Malignant Neoplasms in Ukraine. Stat Bull. Kyiv: National Cancer Institute; 2020.
2. National Cancer Registry of Ukraine. Esophageal Cancer Incidence and Mortality in Ukraine. Kyiv: NCI; 2020.
3. Ferlay J, Ervik M, Lam F, et al. Global Cancer Observatory: Stomach Cancer. IARC; 2020.
4. State Statistics Service of Ukraine. Oncology Prevalence, Ukraine 2020. Kyiv: UkrStat; 2021.
5. Eloubeidi MA, Tamhane A, Varadarajulu S, Wilcox CM. Frequency of major complications after EUS-guided FNA... *Gastrointest Endosc.* 2008;67(2):211–219. doi:10.1016/j.gie.2007.08.022
6. Iglesias-Garcia J, Lariño-Noia J, Domínguez-Muñoz JE. EUS-guided FNA for diagnosis of solid pancreatic masses... *Gastroenterol Res Pract.* 2012;2012:489356. doi:10.1155/2012/489356
7. Hewitt MJ, McPhail MJ, Possamai L, et al. EUS-guided FNA for diagnosis of solid pancreatic neoplasms: meta-analysis. *Gastrointest Endosc.* 2012;75(2):319–331.
8. Wani S, Mullady D, Early DS, et al. Impact of immediate on-site cytopathology evaluation during EUS-FNA... *Am J Gastroenterol.* 2015;110(1):1429–1439. doi:10.1038/ajg.2015.299
9. Bang JY, Hebert-Magee S, Hasan MK, et al. EUS-guided FNA vs core biopsy: meta-analysis. *Endosc Int Open.* 2016;4(5):E498–E505. doi:10.1055/s-0042-105185

Diagnostic Value of Endoscopic Ultrasound-Guided Fine-Needle Aspiration Biopsy

I. L. Nastashenko^{1,2}, I. O. Ukrainets^{1,3}, Yu. M. Kondratskyi¹, O. Ya. O. Svichkar^{1,2}, Y. A. Shudrak^{1,2}, Yu. Dobrzhanskyi^{1,2}, M. O. Pepenin^{1,2}, A. V. Kolesnyk¹, V. O. Turchak¹, A. V. Horodetskyi².

National Cancer Institute, Kyiv, Ukraine¹

Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine²

Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine³

Abstract: A retrospective analysis was performed on 89 cases of endoscopic ultrasound-guided fine-needle aspiration biopsy (EUS-FNA) from tumors of the hepato-pancreato-biliary system (n=46), gastrointestinal (GI) wall lesions (n=33), and extra-organ localizations (n=10). Morphological verification of the diagnosis was successful in 33 patients (71.7%) of the first group, in 28 patients (84.8%) of the second group, and in 7 patients (70.0%) of the third group. Non-informative results in 21 cases (23.6%) across all groups were due to insufficient quantity or poor quality of material caused by inflammatory, fibrotic, or necrotic changes, as well as contamination of aspirates with a significant number of blood elements and adjacent tissues. According to the literature, complications such as post-procedural pancreatitis and bleeding occur in 1.0%–5.0% of EUS-FNA cases, which is significantly lower than with percutaneous core-needle biopsy (2.0%–10.0%). EUS-FNA is a minimally invasive and highly informative diagnostic method, making it the method of choice for morphological diagnosis of neoplasms in the specified localizations.

Objective: To determine the sensitivity of EUS-FNA in neoplasms of the hepato-pancreato-biliary system, gastrointestinal wall, and extra-organ tumors; to evaluate the results of cytological and histological verification of the diagnosis based on EUS-FNA material.

Methods: Between August 2023 and April 2025, 89 patients with suspected neoplasms of the hepato-pancreato-biliary system (n=46), gastrointestinal wall lesions (n=33), and extra-organ localizations (n=10) underwent EUS-FNA at the National Cancer Institute of Ukraine. All patients underwent preliminary endoscopic imaging, followed by 3–5 passes (≈15 to-and-fro movements) under EUS guidance using 19G or 22G needles, with needle choice depending on lesion depth, vascularity, and structure. Samples were fixed in 10% formalin or 70% ethanol and sent for cytological and histological examination. Inadequate samples (by quantity or quality) underwent repeat biopsy in 17 (19.1%) cases. Sample adequacy was assessed by the volume of cellular and tissue components. Sensitivity was determined by verification results and statistical comparison of groups using Pearson's χ^2 test and the Mann-Whitney U test.

Results: In the hepato-pancreato-biliary group (n=46), cytological verification was achieved in 20 (43.5%) cases, histological in 15 (32.6%). Repeat biopsy in 6 (13.0%) cases was successful in 4 (8.7%), increasing the overall informativeness by 5.1%, resulting in full diagnosis in 33 (71.7%) patients. Among 33 patients with GI wall tumors, cytology was informative in 19 (57.6%) cases, histology in 13 (39.4%). Repeat biopsy in 8 (24.2%) cases was successful in 5 (15.2%), increasing the rate by 22.3%, for a total of 28 (84.8%) complete verifications. In the extra-organ group (n=10), cytology was informative in 3 (30.0%) cases, histology in 3 (30.0%). Repeat biopsy in 3 (30.0%) cases was successful in 2 (20.0%), increasing the rate by 4.0%, for a total of 7 (70.0%) full verifications. The morphological spectrum of detected pathology included adenocarcinoma in 42 (47.2%) cases, squamous cell carcinoma in 11 (12.3%), and gastrointestinal stromal tumor (GIST) in 11 (12.3%). In less than one-fourth of cases (21; 23.6%), the material was non-informative due to cystic, necrotic, or fibrotic changes or the presence of adjacent tissues. The obtained data indicate high sensitivity of EUS-FNA, ranging from 70.0% to 84.8% depending on tumor localization.

Conclusions: EUS-FNA is an effective method for verification of gastrointestinal tumors and, compared to classical puncture techniques, has a lower complication rate for post-procedural pancreatitis and bleeding. Optimization of technical aspects of the procedure improved the diagnostic efficiency and accuracy of morphological verification in patients with hepato-pancreato-biliary, gastrointestinal wall, and extra-organ neoplasms.

Keywords: endoscopic ultrasound, fine-needle aspiration biopsy, pancreatic neoplasms, submucosal gastrointestinal tumors, extra-organ neoplasms.